

STUK 15

Deel 1 STUK 15

Stuk nummer 15 n.a.v. het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving (volledige titel: “Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige gedeeltelijke opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van Fort Napoleon en omgeving in Oostende”).

Minister Weyts motiveert waarom het advies van de Commissie Onroerend Erfgoed niet gevolgd wordt, gaat uit van twee uitgangspunten, nl., we citeren van p. 3: “dat

- (1) de erfgoedwaarden op bepaalde percelen onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan, en
- (2) de gehele of gedeeltelijke opheffing is vereist omwille van het algemeen belang”.

Beide argumenten zijn foutief en worden verkeerd of niet onderbouwd in de Bijlage 4, zoals we hier achtereenvolgens in sectie 1 en sectie 2 zullen aantonen.

1. Sectie betreffende punt 1) op p. 3 in dit STUK 15, nl. dat de erfgoedwaarden op bepaalde percelen onherstelbaar zouden zijn aangetast of verloren zijn gegaan.

1.1 Foutief uitgangspunt en samenvatting van het verdere betoog

Het kan niet, en het is zelfs totaal fout, om eerst belangrijke delen van het beschermde gebied rond het Fort Napoleon te (laten) vernielen, en dan te claimen dat de bescherming daarvan nu maar moet worden opgeheven omdat het zich in een slechte staat bevindt. Dit is zelfs een ronduit perverse redenering. Temeer daar ze volledig ongegrond is, zoals hier wordt aangetoond:

- Het binnenduin bij Fort Napoleon kan nog steeds volledig hersteld worden omdat de open ruimte nog steeds aanwezig is. Dit wordt in de volgende paragraaf, 1.2, toegelicht waarna in paragraaf 1.3 een concreet plan van aanpak volgt. Hiervoor dient de bescherming van de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 28A3, 28Y2, 43A, 43B, 42D2, 42R, en 42T2 behouden te blijven.
- In paragraaf 1.4 wordt bewezen dat dit duinherstel effectief mogelijk is aan de hand van het succesvol herstel van een hele reeks duinen aan onze kust, uitgevoerd door het Agentschap Natuur en Bos, ANB. Al de expertise die hiervoor nodig is, is dus in Vlaanderen aanwezig.
- Voor de aanleg van het Vuurtorendok werd indertijd een deel van het waardevolle duinenlandschap vernield, maar de aanwezigheid van het dok belemmert geenszins de verdere bescherming van de overige percelen in het KB van 6 juli 1976 omdat het de open ruimte en de gezichtslijnen in de omgeving van het Fort van Napoleon niet verstoort (paragraaf 1.5).
- Ook de Vuurtorenweg vormt geen belemmering voor verdere bescherming van andere percelen in het KB, omdat het deel van de Vuurtorenweg tussen het dok en de Ankerstraat zou verdwijnen bij het herstel van het binnenduin, zoals wordt uiteengezet in paragraaf 1.5.

- Door het herstel van het binnenduin zal tegelijk ook de verbinding hersteld worden tussen het Fort van Napoleon en de visserswijk Opex, wat een extra argument is om de bescherming van bovenvermelde percelen niet op te heffen. Dit zal verder worden toegelicht in sectie 3.

- **Conclusie hiervan:** het beschadigde binnenduingebied kan volledig hersteld worden en de beschermde gezichtslijnen in de omgeving van het Fort Napoleon zijn niet noemenswaardig aangetast, en zullen door herstel van het binnenduin zelfs verbeterd worden. Er is dan ook geen reden om de bescherming op te heffen van de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 28A3, 28Y2, 43A, 43B, 42D2, 42R, en 42T2 (zie fig. 3 op de laatste pagina voor de ligging).

1.2 Volledig herstel van de zone tussen Vuurtorendok, Vuurtorenweg, en Fortstraat is wel degelijk mogelijk

De Commissie Onroerend Erfgoed stelt in haar advies dat nergens werd aangetoond dat het huidige beschadiging van delen van het landschap rond het Fort Napoleon onherstelbaar zou zijn. Ook in de Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025, wordt nergens aangetoond dat de schade niet hersteld zou kunnen worden. Meer nog, en volledig in tegenstelling tot deze bewering, die zowel in de Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit als in het besluit zelf meermaals herhaald wordt, liggen hier **nog steeds alle kansen open voor VOLLEDIG HERSTEL van het binnenduin**. Dit wordt overduidelijk aangetoond in twee wetenschappelijke documenten, met name Herrier et al. (2005) en Cosyns et al. (2010), die in paragraaf 1.4 verder zullen worden toegelicht.

Er is in deze zone historisch inderdaad al veel 'gerommeld', en in een aantal gevallen zelfs zonder vergunning(!), maar **de open ruimte is er nog**, en dat is de absolute essentie en in deze zelfs het **enige dat van belang is**. Duinen zijn immers een biotoop dat gemakkelijk hersteld of zelfs gecreëerd kan worden (persoonlijke mededeling van prof. Dries Bonte (UGent)).

Ondanks het feit dat het hier geen zeereepduinen betreft, die gevoed worden door vers zand vanop het strand, maar wel binnenduinen, is herstel toch eenvoudig. Wanneer de bovenste verharding wordt weggehaald van de beschadigde percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 28Y2, 43A, 43B, 42D2, 42R, en 42T2 (de ligging van de percelen wordt aangegeven in figuur 3 op de laatste pagina van dit document), kan via herprofilering het moedermateriaal (zand) aan de oppervlakte gebracht worden, en worden ingericht met zowel depressies als hoogtes.

Duinherstel werd aan onze kust al vele keren met succes uitgevoerd zoals beschreven wordt in paragraaf 1.4. Tegelijk tonen de lopende onderzoeksprojecten voor duinvorming op de stranden van Oostende-Oosteroever en Raversijde, die worden uitgevoerd in het kader van kustbescherming ('Duin-voor-Dijk'), dat volwaardige duinen zich al in enkele jaren tijd kunnen ontwikkelen (Strypsteen et al., 2024).

1.3 Concreet te nemen maatregelen voor volledig herstel van het binnenduin op Oosteroever

Zeer concreet kan in een zone van 8 ha tussen het Fort Napoleon en de Fortstraat nog een schitterend binnenduin hersteld worden! Het betreft de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 28Y2, 43A, 43B, 42D2, 42R, en 42T2 ten zuiden van de Vuurtorenweg, en de perceelnummers 42N2, 42L, en delen van de percelen 42H2 en 42X2 ten noorden ervan. Dit gebied is op figuur 1 aangegeven als de groene vlek.

Zo kan een behoorlijk deel van het oorspronkelijk duingebied, dat trouwens op die locaties historisch altijd aanwezig is geweest (tot de mens het recent begon te verstoren!) zonder problemen volledig hersteld worden.

Figuur 1. Oosteroever, Oostende vanuit de lucht gezien. Het gebied dat kan heraangelegd worden om het oorspronkelijk binnenduin te herstellen (zie tekst) is in het groen ingekleurd.

In eerste instantie kan het her-aangelegde gebied best beplant worden met Helm om het zand vast te houden. De herstelde duin zal dan snel evolueren tot een grijs duin (misschien wat ruderaal), wat een belangrijk habitatype is (type 2130, ook wel ‘vastgelegd duin’ genoemd) dat langs onze Kust op veel plaatsen onder druk staat. Dit blijkt duidelijk uit de tabel hieronder, overgenomen uit de publicatie van Paelinckx et al. (2019), die voor verschillende criteria de algemene toestand en trend van de instandhouding voor dit habitatype 2130 langs onze kust aangeeft (zie verder ook het Natuurrapport 2020 van Schneiders et al.):

	Areaal	Oppervlakte	Specifieke structuren en functies	Toekomstperspectieven	Eindconclusie 2019	Totaaltrend 2019	Eindconclusie 2013
2130	FV gunstig	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig	verbeterend	U2 zeer ongunstig stabiel

Wat dieren betreft (vooral insecten, reptielen en amfibieën) kan succes snel gaan omdat de nodige bronpopulaties voldoende dichtbij zijn, met name in de duinen van de Batterij Hundius en Halve Maan en aan de oostzijde van het Fort Napoleon. Wat planten betreft zal de kolonisatie van de her-aangelegde duin misschien wat trager verlopen omdat de zaden moeten komen aanwaaien. Maar er zit sowieso ook nog steeds een bruikbare zaadbank in de ondergrond. Voorafgaand aan de nivellering en de bedekking van de toplaag van het duin in de zone tussen Vuurtorendok, Vuurtorenweg, en

Fortstraat (percelen 28Y2 en 43B), waren er op basis van inventarisaties van de plantenwerkgroep 'Duinviooltje' immers **niet minder dan 228 verschillende soorten planten in het gebied aanwezig** (zie de lijst in Bijlage 1), waaronder een aantal belangrijke soorten, naast zeldzame soorten

orchideeën. Zo zijn de populaties van de bijenorchis (*Ophrys apifera*) erg kwetsbaar, terwijl de bokkenorchis (*Himantoglossum hircinum*) een **uiterst zeldzame orchidee** is die als bedreigde soort op de rode lijst staat. Beide soorten zijn **wettelijk beschermd, wat betekent dat het beschadigen ervan strafbaar is**. Toch werden de percelen 28Y2 en 43B wederrechtelijk genivelleerd en werd er steenslag op gestort!

Ten slotte kan men bij de heraanleg van het binnenduin ook gebruik maken van translocaties van planten vanuit de nabije duingebieden op Oosteroever zelf. Men kan daarbij streven naar een mozaïek van (binnen-)duin-grasland en natte duinvallei, met 'functionele accenten' van opgaande vegetatie, zoals hagen, bosjes en schermgroen.

1.4 Volledig duinherstel is effectief mogelijk, en is ook al vaak aan de Belgische Kust gerealiseerd

De context van het binnenduin op Oosteroever in Oostende is die van een duin-polderovergang. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO, en het Agentschap voor Natuur en Bos, ANB, hebben al op heelwat plaatsen langs onze Belgische Kust aangetoond dat binnenduinen met succes kunnen hersteld worden. Hierbij waren niet de minste van de experts in Vlaanderen i.v.m. natuurbehoud en natuurherstel betrokken, waarbij onder andere Eric Cosyns, Jean-Louis Herrier, Maurice Hoffmann, Marc Leten, Sam Provoost, Hannah Van Nieuwenhuysse, en Aernout Zwaenepoel (zie Herrier et al. 2005 en Cosyns et al. 2010). Vlaanderen heeft dus zowel de nodige expertise én de ervaring in huis om dit duinherstel succesvol uit te voeren!

Dit alles wordt uitvoerig beschreven in de volgende twee documenten:

- de publicatie "*Management of transition zones between coastal dunes and salt marsh or polder area: experiences from the Belgian coast*" (**Cosyns et al. 2010**) op p. 23-83 in de 'Proceedings of the International workshop on the Management of Dune Polder and Dune Marshland Transition Zones', gehouden in Knokke-Heist op 7 oktober 2010 en uitgegeven door het ANB, Agentschap Natuur en Bos. Hier toegevoegd als bijlage.

- en de publicatie "*Sledgehammers, cranes and bulldozers: restoring dunes and marshes by removing buildings and soil*" (**Herrier et al. 2005**) op p. 79-94 in de proceedings 'Dunes and Estuaries 2005' van de 'International Conference on Nature Restoration Practices in European Coastal Habitats, gehouden in Koksijde van 19 tot 23 September 2005 onder de auspiciën van het VLIZ, Vlaams Instituut voor de Zee. Hier toegevoegd als bijlage.

Het eerste document (**Cosyns et al. 2010**) geeft een uitvoerige beschrijving van een aantal recent herstelde duin-polder overgangsgebieden. Daarbij dienden telkens verschillende grote problemen van vervuiling of vernietiging van de habitat te worden opgelost of hersteld, zoals:

- de effecten van afwatering van sloten en kanalen door het gebied,
- verlaging van de watertafel in het gebied, o.a. door waterextractie in naburige duinen,
- directe lozing van afvalwater in het gebied,
- indirecte impact van bemesting in nevenliggende landbouwgebieden,
- vernietiging en fragmentatie van het habitat door de aanleg van (snel)wegen en spoorwegen, en door bebouwing,
- een grote hoeveelheid nutriënten (vooral stikstof) en pesticiden in de bovenste grondlaag door voormalig gebruik van het gebied voor landbouw,

- het vroeger gebruik van het gebied als stort!

Volgende voorbeelden van reeds succesvol herstellende duin-polder overgangsgebieden komen aan bod (de pagina's tussen haakjes verwijzen naar de pagina's in het document):

- Oosthoek (De Panne), p. 40-42,
- Belvédère (Koksijde), p. 43-44,
- Groenendijk (Nieuwpoort), p. 52-54. Dit gebied was vroeger een waterzuiveringsstation!
- Schuddebeurze (Westende), p. 56-58. Dit gebied was vroeger zelfs een stort!
- Raversijde (Oostende), p. 59-61.
- de binnenduinen van Knokke, p. 69-73.
- de duinvallei aan de Halve Maan zelf(!) (Provoost 2009, en Provoost et al. 2024, p. 62).

In het tweede document (**Herrier et al. 2005**) worden enkele zeer concrete voorbeelden gegeven met fotos' van de toestand vóór en na het duinherstel. Zo wordt beschreven hoe onder andere:

- in het gebied Ter Yde in Oostduinkerke de Home George Theunis werd afgebroken, de ophoging van het terrein verwijderd werd, en op die plaats met succes een vochtig binnenduin van habitatype 2190 werd aangelegd. De foto's in figuur 2 spreken boekdelen.
- in de huidige 'Zwinduinen- en polders' in 2004 het zwembad-complex in Knokke werd afgebroken en het gebied werd heraangelegd tot een combinatie van duingebied en permanente poelen (habitatypes 2120, 2130, 2190, en 3140). Zie de foto's in figuur 3.
- in Groenendijk, Nieuwpoort een waterzuiveringscentrum werd afgeboken voor herstel van een duingebied en permanente poelen (habitatypes 2170, 2190, en 3140). Zie de foto's in figuur 4.

Uit elk van bovenstaande voorbeelden blijkt overduidelijk dat er zelfs vanuit sterk gedegradeerde toestand (en zelfs uit een gebied dat voordien als stort werd gebruikt!) schitterende natuur kan hersteld worden, en dit in slechts enkele jaren tijd! Het is dus duidelijk dat ANB heel wat ervaring heeft met duinherstel, waarbij zelfs zeer sterk aangetaste of volledig vernietigde gebieden toch succesvol konden hersteld worden.

Noteer verder dat in de percelen 28Y2 en 43A op Oosteroever enkel de top laag dient verwijderd te worden om herstel mogelijk te maken. Net als bij de hierboven vermelde herstellende duingebieden zal het oorspronkelijk binnenduin er in slechts enkele jaren tijd weer vanzelf ontstaan.

De in bovenstaande paragraaf 1.3 beschreven aanleg van een binnenduin met een oppervlakte van ongeveer 8 ha (zie figuur 1) is dus **met zekerheid haalbaar. De erfgoedwaarden op de percelen 28Y2 en 43A zijn derhalve volledig herstelbaar** en het is dus **absoluut niet zo dat ze onherstelbaar zouden zijn aangetast of verloren gegaan.**

Ter verdere staving hiervan citeren we hier uit paragraaf 3.5.6 "Beheeraanbevelingen" op p. 71 uit referentie Provoost et al. **2024** ("*Beheerevaluatie Kust voor de gebieden in eigendom van het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK)*). Rapporten van het INBO 2024 (28)): "Natuurontwikkeling in een brede zone rondom het Fort Napoleon kan perfect samensporen met een opwaardering van deze unieke site, zowel wat betreft historisch erfgoed als beleving. Zo kan een gebied worden hersteld waarop zich waardevolle duingraslanden kunnen ontwikkelen die onderaan overgaan in een duinvalleivegetatie. De omgeving van het Fort des Dunes in Leffrinckoucke, tegen Duinkerke, vormt op zijn minst voor de droge duingraslanden een interessante referentie. Dergelijke ontwikkelingen vergen een totaalplan waarbij alle belang-hebbenden, inclusief Duin-en-Zee worden betrokken".

Tot slot staat het de huidige eigenaar van de betrokken percelen natuurlijk vrij om deze percelen terug te verkopen aan AGSO-Stad Oostende of een andere overheid zoals het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, of het Agentschap Natuur en Bos zodat bovengenoemd herstel kan worden uitgevoerd.

Figuur 2a. Het gebied Ter Yde tijdens de afbraak van de Home George Theunis en met exotische bomen op het opgehoogde terrein. Foto uit Herrier et al. 2005.

Figuur 2b. Het heraangelegde duingebied in Ter Yde nadat de Home George Theunis werd afgebroken, en de exoten en de ophoging werden verwijderd. Foto uit Herrier et al. 2005.

Figuur 3a. Het openluchtzwembad in Knokke dat in 2004 werd afgebroken om het duingebied te herstellen (nu Zwinduinen-gebied). Foto uit Herrier et al. 2005.

Figuur 3b. Het Zwinduinen-gebied na de afbraak van het openluchtwembad en het herstel tot van duingebied en permanente poelen. Foto uit Herrier et al. 2005.

Figuur 4. Het waterzuiveringsstation in Groenendijk, Nieuwpoort, op de locatie waar nu duingebied en permanente poelen aanwezig zijn.

1.5 Het effect van de Vuurtorenweg en het Vuurtorendok op het beschermd landschap

Noteer hierbij ook dat bij de heraanleg van een groot binnenduin zoals getoond op figuur 1, het gedeelte van de Vuurtorenweg vanaf de parking aan het Fort Napoleon tot aan de Ankerstraat zal verdwijnen. Hierdoor ontstaat er opnieuw een fysieke verbinding tussen de zeereepduinen rond het fort en het dan herstelde binnenduin aan weerszijden van de Vuurtorenweg (de percelen 28A3, 28Y2, 43A, 43B, 42D2, 42R, 42T2, 42N2, 42L, en delen van de percelen 42H2 en 42X2), waardoor de versnippering van het gebied wordt opgeheven en tegelijk de connectiviteit voor planten en (vooral) dieren weer hersteld wordt. Dit alles noopt tot verdere bescherming van al deze percelen binnen het KB van 6 juli 1976.

Het westelijk deel van de Vuurtorenweg, met name tussen de parking bij het fort en de toegang naar het strand tussen de Batterij Hundius en de Batterij Halve Maan, doet geen afbreuk aan het landschap omdat het een vrij smalle weg is. Ook het Vuurtorendok zelf doet geen afbreuk aan het beschermd landschap. In beide gevallen zijn en blijven immers al de gezichtslijnen behouden die zo belangrijk zijn rond het Fort Napoleon en hebben bijgedragen aan de bescherming van het gebied.

En ten slotte, ook al is het oorspronkelijk duinenlandschap verdwenen op de plaats waar het Vuurtorendok werd aangelegd, toch is er geen reden om het dok zelf uit het erfgoedbesluit te lichten. Integendeel, het dok belemmert zoals gezegd het open zicht niet en de bescherming zorgt ervoor dat het algemeen open karakter en de zichtrelaties met de beschermde monumenten ook in de toekomst gegarandeerd blijven.

2. Sectie betreffende punt 2) op p. 3 van de bijlage 4, nl. dat de gehele of gedeeltelijke opheffing vereist zou zijn omwille van het algemeen belang.

Het 'algemeen belang' wordt verschillende keren aangehaald als argument om de bescherming gedeeltelijk op te heffen. Wij zijn van mening dat er in deze van algemeen belang helemaal geen sprake is. De opheffing van de bescherming ontnemt elke controle op de nu beschermde percelen en maakt de weg vrij voor nieuwe hoogbouw. Het is immers de Stad Oostende die de gedeeltelijke opheffing van de bescherming gevraagd heeft en een schepen verklaarde al meermaals publiekelijk dat "er daar zal gebouwd worden". Bovendien zullen de wooneenheden bijna uitsluitend voor tweede-verblijvers bestemd zijn, wat bezwaarlijk algemeen belang kan genoemd worden. Het 'algemeen belang' waarover in het Ministerieel Besluit sprake is, kan dus enkel dat in *enge (intrinsieke) zin* bevatten, waarbij de promotor en de bewoners van toekomstige appartementsblokken profiteren voor de komende tientallen jaren.

Daarbij wordt dan volledig voorbij gegaan aan het algemeen belang in *brede (extrinsieke) zin*, dat geldt voor honderden jaren en dat het duinenmilieu omvat. Dit laatste zou verloren gaan ten voordele van het belang in enge zin van de bouwpromotor en de bewoners van de toekomstige appartementen! Voor de brede gemeenschap zou er op die manier een gebied verloren gaan dat perfect tot binnenduin kan hersteld worden, zoals hierboven in 'Deel 1' werd aangetoond op basis van een reeks duinherstelprojecten die door het ANB aan onze kust reeds werden uitgevoerd. Duingebieden en de ecosysteemdiensten die ze voor de mens bieden, zijn zeer duidelijk wél van extrinsiek algemeen belang, dat wil zeggen voor de GANSE gemeenschap en niet voor een zeer beperkte elitegroep!

In het kader van deze redenering houdt de argumentatie dat de bescherming voor een aantal percelen dient te worden opgeheven omwille van het algemeen belang helemaal geen steek!

Referenties bij Deel 1

Cosyns E., M. Leten, S. Provoost, A. Zwaenepoel, and M. Hoffmann, 2010. *Management of transition zones between coastal dunes and salt marsh or polder area: experiences from the Belgian coast*, in Proceedings of the International workshop on the Management of Dune Polder and Dune Marshland Transition Zones, Pavillon du Zoute, Knokke-Heist (Belgium), 7 Oct. 2010. Eds. E. Dewulf, H. Van Nieuwenhuyse and J.-L. Herrier. p. 23-83.

Herrier J.-L., H. Van Nieuwenhuyse, C. Deboeuf, S. Deruyter, en M. Leten, 2005. *Sledgehammers, cranes and bulldozers: restoring dunes and marshes by removing buildings and soil*. in Herrier J.-L., J. Mees, A. Salman, J. Seys, H. Van Nieuwenhuyse, en I. Dobbelaere (Eds.), 2005, p. 79-94, Proceedings 'Dunes and Estuaries 2005' – International Conference on Nature Restoration Practices in European Coastal Habitats, Koksijde, nBelgium, 19-23 September 2005. VLIZ Special Publication 19.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Vanden Borre J., Westra T., Denys L., Leyssen A., Provoost S., Thomaes A., Vandevoorde B. en Spanhove T., 2019. *Regionale staat van instandhouding voor de habitattypen van de Habitatrichtlijn. Rapportageperiode 2013 - 2018*. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2019 (13). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Provoost S., 2009. *Verkenndend hydrologisch onderzoek van de Halve Maan site in Oostende*. Adviezen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.143, Brussel, 12 p.

Provoost S., Paredis R., Van Hecke B. & Vercruysse W., 2024. *Beheerevaluatie Kust voor de gebieden in eigendom van het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK)*. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2024 (28). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. doi.org/10.21436/inbor.105173929

Schneiders A., Alaerts K., Michels H., Stevens M., Van Gossum P., Van Reeth W., Vught I., 2020. *Natuurrapport 2020: feiten en cijfers voor een nieuw biodiversiteitsbeleid*. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2020 (2). Brussel

Strypsteen G., de Vries S., van Westen B., Bonte D., Homberger J.-M., Hallin C., and Rauwoens P., 2024. *Vertical growth rate of planted vegetation controls dune growth on a sandy beach*, Coastal Engineering 194 (2024) 104624. doi.org/10.1016/j.coastaleng.2024.104624

Deel 2 STUK 15.

Bezwaren bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 tot voorlopige gedeeltelijke opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van Fort Napoleon en omgeving in Oostende.

In dit deel 2 wordt:

- aangetoond dat het landschap bij het Fort Napoleon en omgeving zijn erfgoedwaarde niet verloren heeft (paragraaf 1),
- een antwoord geformuleerd op de evaluatie van de selectiecriteria die in het ministerieel besluit gehanteerd worden in functie van bescherming (paragraaf 2),
- het argument van het algemeen belang besproken (paragraaf 3), en
- aangetoond dat de bebouwing die dreigt wanneer de bescherming van een aantal percelen vermeld in het KB van 6 juli 1976 wordt opgeheven, sociale segregatie, met een elitaire bewoning aan zee terwijl de volkswijken (waar veelal vissers wonen) van 'hun' zee en havengebied verbannen worden, waarbij deze gentrificatie een zeer grote hap zal nemen uit het sociale weefsel in dit deel van Oostende (paragraaf 4).

1. Het landschap bij het Fort Napoleon en omgeving heeft zijn erfgoedwaarde NIET verloren

De eerste paragraaf op p. 2 van het ministerieel besluit stelt, we citeren:

“Op de percelen kadastraal gekend als Oostende, 2de afdeling, sectie B, perceelnummers 28A3, 42D2, 42M2, 42R, 42T2, 42X2 (deel), 42V2, 42W2, 43A en Oostende, 2de afdeling, sectie D, perceelnummers 744L, 744M, 745H (deel), 746G, 747F, 893B (deel), 893C, 893D (deel) en deel uitmakend van het openbaar domein, is het duinenlandschap onherstelbaar aangetast en verloren gegaan door de stedelijke en industriële invulling en de aanleg van het Vuurtorendok en andere infrastructuur als parkings. Deze gebouwen en infrastructuur werden opgericht tijdens of na de beschermingsprocedure. Door deze inrichtingen verloor het landschap er zijn erfgoedwaarde”.

Hierboven werd in ‘Deel 1’ van dit document (met name “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”) in de paragrafen 1.2 t/m 1.4 aangetoond dat

- volledig herstel van het binnenduin bij het Fort Napoleon (inclusief de zone tussen Vuurtorendok, Vuurtorenweg, en Fortstraat, met name de percelen 43B en 28Y2) wel degelijk mogelijk is (paragraaf 1.2).
- in de zone tussen het Fort Napoleon en de Fortstraat op de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 28Y2, 43A, 43B, 42D2, 42R, en 42T2 ten zuiden van de Vuurtorenweg, en de perceelnummers 42N2, 42L, en delen van de percelen 42H2 en 42X2 ten noorden ervan, een binnenduin van ongeveer 8 ha(!) kan gecreëerd worden (dit gebied is op figuur 1 aangegeven als de groene vlek; de ligging van deze percelen wordt aangegeven in figuur 6 op de laatste pagina van dit document).
- dergelijk volledig duinherstel al meermaals met succes werd gerealiseerd aan de Belgische Kust, zelfs voor een dungebied dat voordien als stort gebruikt werd (paragraaf 1.4), zodat al de nodige kennis en expertise hiervoor in Vlaanderen aanwezig is!

2. Evaluatie van de selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming

In deel 1 van dit document (met name “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”) werd de stelling op p. 3 van Bijlage 4 bij dit Ministerieel besluit van 20/11/2025, we citeren: “... de *oorzaak* van die opheffing vloeit voort uit de vaststelling, na zorgvuldig en kritisch onderzoek, dat (1) de erfgoedwaarden op bepaalde percelen onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan en dat (2) de gehele of gedeeltelijke opheffing is vereist omwille van het algemeen belang”, ontkracht.

Hierdoor is de evaluatie van de selectiecriteria in de motivering van het Ministerieel besluit (p. 2 en 3) niet langer correct.

We citeren:

“De evaluatie van de erfgoedwaarde op basis van de selectiecriteria van dit deel van het beschermde cultuurhistorisch landschap ‘Fort Napoleon en omgeving’ in Oostende is als volgt:

1° zeldzaamheid: De percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 43B en 28Y2 hebben in hun toestand voor de wederrechtelijke werken buiten hun open karakter geen andere erfgoedkenmerken of -elementen die de zeldzaamheid van het cultuurhistorisch landschap bij Fort Napoleon ondersteunen”.

Antwoord:

Zoals in deel 1 van dit document (met name “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”) werd toegelicht, zullen de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, percelen 43B en 28Y2, net als de percelen 43B, 42D2, 42R, 42T2, indien de wederrechtelijk aangebrachte bovenlaag wordt verwijderd en de nodige herstelwerkzaamheden worden uitgevoerd, vrij snel evolueren tot een duin van het habitatype 2130, grijs duin of ook wel vastgelegd duin genoemd. Dit is enerzijds een binnenduin, en zelfs de enige die in Oostende nog aanwezig is, waardoor ze een zeldzaam erfgoedelement vormt. Daarnaast zal ze ook door haar habitatype van grijs duin, dat in de omgeving nu niet voorkomt (!), de zeldzaamheid van het cultuurhistorisch landschap bij Fort Napoleon ondersteunen.

Herstel van het binnenduin, waarvan de haalbaarheid bewezen werd in ‘Deel 1’, ontkracht dus volledig de argumentatie in het Ministerieel besluit in verband met het selectie criterium 1° zeldzaamheid.

“2° herkenbaarheid en 3° representativiteit: Op de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 43B en 28Y2 ging de oorspronkelijke vegetatie en het duinenreliëf grotendeels verloren zodat deze percelen in hun toestand voor de wederrechtelijke werken niet langer representatief en slechts beperkt herkenbaar zijn als open duinengebied”.

Antwoord:

Zoals in deel 1 van dit document (met name “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”) werd toegelicht, zullen deze percelen met de nummers 43B en 28Y2, net als de percelen 43B, 42D2, 42R, 42T2, indien de wederrechtelijk aangebrachte bovenlaag wordt verwijderd en de voorgestelde herstelwerkzaamheden worden uitgevoerd, vrij snel evolueren tot een duin van het habitatype 2130, grijs duin of vastgelegd duin. Hierboven werd ook aangegeven dat experts van het INBO en ANB de nodige kennis én expertise voor de herstelwerkzaamheden in huis hebben, en dat dergelijk herstel al op verschillende plaatsen langs onze kust met succes werd uitgevoerd (Cosyns et al. 2010 (Bijlage 2) en Herrier et al. 2005 (Bijlage 3)), zelfs

met een duinenbied dat voordien als stort gebruikt werd (met name het natuurgebied Schuddebeurze in Westende; zie Cosyns et al. 2010 (Bijlage 2).

Indien het binnenduin op de bovenvermelde percelen wordt uitgevoerd zal dit nieuwe 8 ha grote duingebied, dat in het groen is aangeduid op figuur 1, opnieuw volledig representatief zijn en wezenlijk bijdragen aan het karakter van open duingebied in het cultuurhistorisch landschap bij Fort Napoleon.

Herstel van het binnenduin, waarvan de haalbaarheid bewezen werd in sectie 1, ontkracht dus volledig de argumentatie in het Ministerieel besluit in verband met de selectiecriteria 2° herkenbaarheid en 3° representativiteit.

“4° ensemble: Door de aanleg van het Vuurtorendok, de weg Vuurtorendok-West en de industriële ontwikkeling in het zuiden van het cultuurhistorisch landschap verloren de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 43B en 28Y2 hun structurele samenhang met het fort wat zorgde voor een ruimtelijke en visuele scheiding en aantasting in het historisch gegroeide open landschap rondom het fort en de rest van de omgeving”.

Antwoord:

Door het in deel 1 van dit document (met name “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”) in figuur 1 in het groen aangegeven gebied als duingebied te herstellen, verdwijnt tegelijk de hierboven vermelde, we citeren: “ruimtelijke en visuele scheiding en aantasting in het historisch gegroeide open landschap rondom het fort en de rest van de omgeving”.

Inderdaad, door het herstel van dit 8 ha grote open duingebied zal het gedeelte van de Vuurtorenweg vanaf de parking bij het Fort Napoleon tot aan de Ankerstraat verdwijnen. Hierdoor ontstaat er opnieuw een fysieke, ruimtelijke én visuele verbinding tussen de zeereepduinen rond het fort en het dan herstelde binnenduin, en verdwijnt tegelijk de ruimtelijke en visuele aantasting in het open landschap rondom het fort en de rest van de omgeving!

Herstel van het binnenduin, waarvan de haalbaarheid bewezen werd in de paragrafen 1.2 t/m 1/4 van ‘Deel 1’ van dit document (met name “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”), ontkracht dus volledig de argumentatie in het Ministerieel besluit in verband met het selectiecriterium 4° ensemble.

“5° context: De industriesite ten zuiden van het cultuurhistorisch landschap en de Dokter Eduard Moreauxlaan die het landschap scheidt van de woonbuurten ten oosten doen afbreuk aan de contextwaarde van het Fort Napoleon en omgeving”.

Antwoord:

De Dokter Eduard Moreauxlaan was er al toen het fort en het omliggend landschap beschermd werden door het koninklijk besluit van 6 juli 1976! Deze weg kan dus onmogelijk afbreuk doen aan de contextwaarde van het Fort Napoleon en omgeving.

Bij herstel van het binnenduin op de percelen aan weerszijden van de Vuurtorenweg, met name de percelen 28A3, 28Y2, 43A, 43B, 42D2, 42R, 42T2, 42N2, 42L, en delen van de percelen 42H2 en 42X2 (het groene gebied op figuur 1 in deel 1 van dit document (met name “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”), zal dit herstelde binnenduin de omgeving van het Fort Napoleon en de omliggende duingebieden volledig afschermen van de industriesite ten zuiden van het

cultuurhistorisch landschap, waardoor de contextwaarde van het Fort Napoleon en omgeving volledig hersteld wordt!

Herstel van het binnenduin, waarvan de haalbaarheid bewezen werd in 'Deel 1' van dit document, ontkracht dus ook volledig de argumentatie in het Ministerieel besluit in verband met het selectie-criterium 5° context.

“De evaluatie op basis van de hedendaagse inzichten toont aan dat de huidige erfgoedwaarden onvoldoende zijn om een bescherming van de percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, perceelnummers 28Y2 en 43B binnen de bescherming van ‘Fort Napoleon en omgeving’ als cultuurhistorisch landschap nog langer te verantwoorden”.

Antwoord:

Bovenstaande antwoorden bij de evaluatie van de selectiecriteria zoals weergegeven in het ministerieel besluit, tonen duidelijk aan dat wanneer de percelen met de nummers 28Y2 en 43B in hun oorspronkelijke staat worden hersteld, en ze samen met de percelen 43B, 42D2, 42R, 42T2, 42N2, 42L, en delen van de percelen 42H2 en 42X2 aan weerszijden van de Vuurtorenweg (het groene gebied op figuur 1 in de “Bezwaren bij Bijlage 4 bij het Ministerieel besluit van 20/11/2025 in verband met het Fort Napoleon en omgeving”) een binnenduin van ongeveer 8 ha vormen, dit herstellde duingebied terug haar volle bijdrage tot het cultuurhistorisch landschap van ‘Fort Napoleon en omgeving’ zal leveren, en daardoor verdient om binnen deze bescherming gehandhaafd te blijven.

3. Het algemeen belang

We citeren van p. 3 uit het ministerieel besluit:

“De opheffing van de bescherming op deze percelen is bijkomend en ten overvloede verantwoord vanuit het algemeen belang, nu sedert de bescherming een belangrijke wijziging in de ruimtelijke beleidscontext heeft plaatsgevonden. Het belang van de erfgoedbescherming kan slechts voorgaan op het belang van het invullen van die ontwikkelingsmogelijkheden wanneer daarvoor nog een afdoende verantwoording bestaat. Wat betreft de zone tussen het Vuurtorendok, de Vuurtorenweg en de Fortstraat is dit niet langer het geval. De evolutie van de ruimtelijke context en van de ontwikkelingsvisie die op gewestelijk niveau is veruitwendigd in het herziene gewestplan van 13 juli 2001 en het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan regionaal stedelijk gebied Oostende van 15 mei 2009, leidt tot het besluit dat de opheffing van de bescherming aldaar is verantwoord vanuit het algemeen belang”.

Antwoord:

Het gewestplan herzien en een GRUP opstellen met het oog op de urbanisatie van delen van het beschermd landschap rond het Fort Napoleon, en dan bij veel van de uitgevoerde activiteiten in dit gebied het beschermingsbesluit van 6 juli 1976 negeren, zoals (ook in het verleden) effectief gebeurd is!, kan geen voldoende reden zijn om het beschermingsbesluit nu aan te passen om zo nog meer beschadiging aan het beschermde gebied te kunnen toebrengen. Veeleer dient het beschermd landschap op de wederrechtelijk beschadigde percelen zonder bebouwing hersteld te worden. Dat dit zonder problemen perfect mogelijk is effectief kan gerealiseerd worden, werd in sectie 1 hierboven bewezen aan de hand van een aantal reeds effectief langs onze kust gerealiseerde duinherstelprojecten!

Urbanisatie waarbij enkel verblijven gecreëerd worden die slechts door een beperkte groep van de bevolking kunnen aangekocht worden, kan slechts beschouwd worden als ‘intrindiek

Referenties bij Deel 2

Cosyns E., M. Leten, S. Provoost, A. Zwaenepoel, and M. Hoffmann, 2010. *Management of transition zones between coastal dunes and salt marsh or polder area: experiences from the Belgian coast*, in Proceedings of the International workshop on the Management of Dune Polder and Dune Marshland Transition Zones, Pavillon du Zoute, Knokke-Heist (Belgium), 7 Oct. 2010. Eds. E. Dewulf, H. Van Nieuwenhuyse and J.-L. Herrier. p. 23-83.

Herrier J.-L., H. Van Nieuwenhuyse, C. Deboeuf, S. Deruyter, en M. Leten, 2005. *Sledgehammers, cranes and bulldozers: restoring dunes and marshes by removing buildings and soil*. in Herrier J.-L., J. Mees, A. Salman, J. Seys, H. Van Nieuwenhuyse, en I. Dobbelaere (Eds.), 2005, p. 79-94, Proceedings 'Dunes and Estuaries 2005' – International Conference on Nature Restoration Practices in European Coastal Habitats, Koksijde, nBelgium, 19-23 September 2005. VLIZ Special Publication 19.

Figuur 6. Kaart van de kadastrale omgeving van Oosteroever, Oostende, met aanduiding van de resterende beschermde percelen

percelen Oostende, 2de afdeling, Sectie B, die in dit document vernoemd worden.